

MONARKI RIMER PÅ

KONGEDØMMER, SULTANDØMMER OG 'KOMMUNALPOLITIK' I INDONESIA

af NILS BUBANDT

Kongemagt er på mode igen - og ikke kun i Europa. I store dele af Afrika, Stillehavet og Asien er lokale kongedømmer, høvdingedømmer og sultandømmer genopstået efter mange års politisk dvale. Dette sker fordi demokratiske reformer - ofte efter danske eller europæiske modeller for kommunalt selvstyre - har gjort kongedømmer og andre lokale former for politisk autoritet gode platforme for folkelig opbakning. Lokale konger og sultaner får mange stemmer! Moderne politik og 'traditionel' kongemagt er ikke modsætninger. De er hinandens bonkammerater. Globaliseringen af demokrati har med andre ord øget monarkiets betydning. I det østlige Indonesien indebærer kongedømmernes genkomst også, at magi har fået fornyet politisk relevans.

MAGI OG DEMOKRATI

Omridset af Jailolo bjerg set fra Ternate

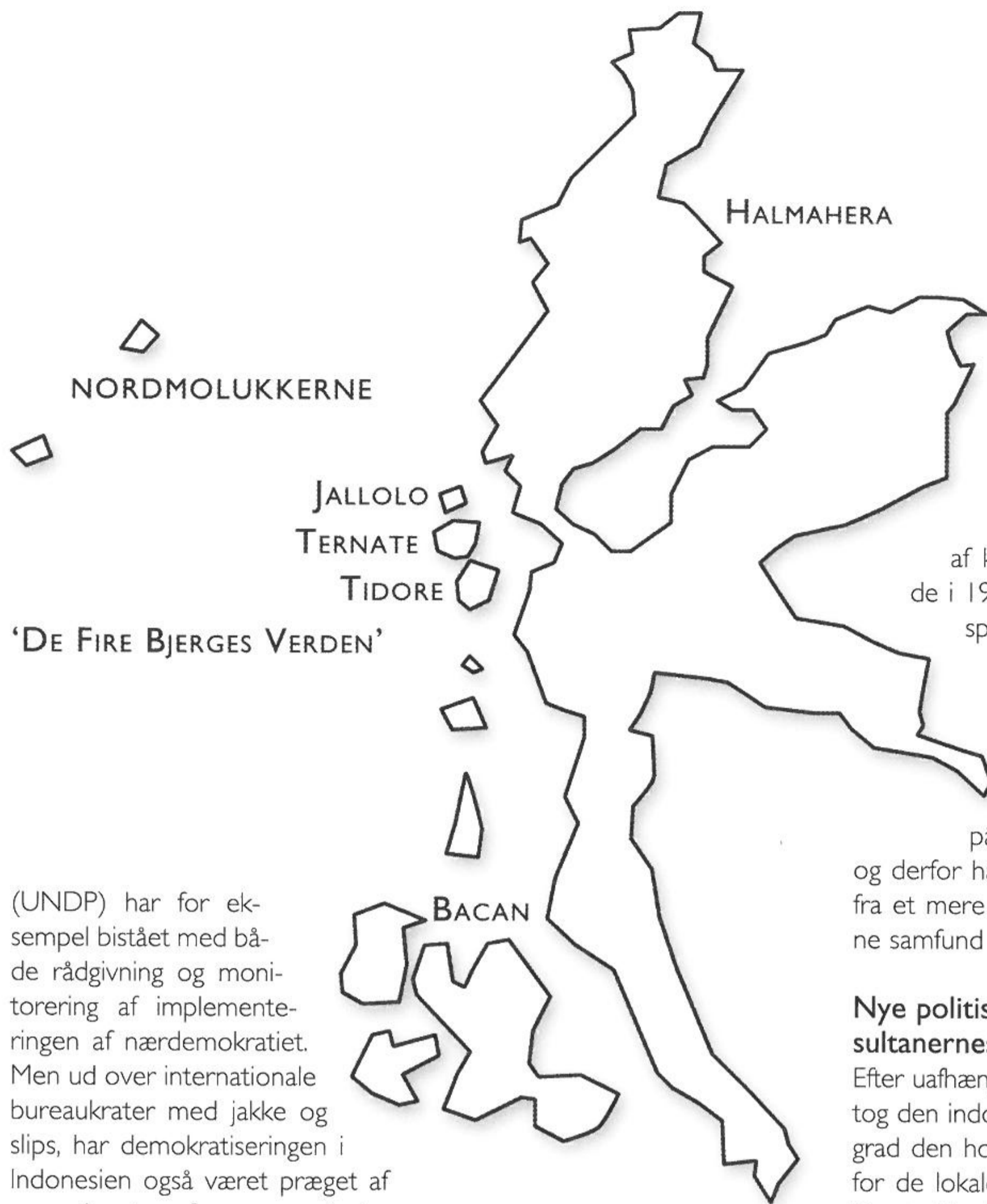
Indonesien er et godt eksempel på den 'traditionelle' kongemagts nye popularitet. Siden Præsident Suharto, Indonesiens enevældige præsident i over tre årtier, blev væltet i 1998, har landet gennemgået en demokratiseringsproces. Dette har blandt andet indebåret en decentralisering, som mange mener, er den største politiske revolution i landet, siden Indonesien opnåede uafhængighed fra Holland i 1950. Fra at være et land hvor landets centrale parlament, kontrolleret af præsidenten og hans regeringsparti,

Golkar, traf alle vigtige politiske beslutning, er kontrollen over økonomi, politik, og administration i dag lagt i hænderne på Indonesiens cirka 300 lokale distrikter eller kommuner. Distrikterne kontrollerer nu selv behandlingen på hospitalerne og uddannelsen på skolerne. De ansætter selv deres embedsmænd, ligesom de selv uddeler tilladelser til udnyttelsen af deres naturressourcer. Til gengæld får de også hovedparten af indtægterne fra olie, minedrift, skovhugst og fiskeri. For mange distrikter i

det tropiske og naturrige Indonesien betyder det, at de nu vil få store summer af penge at kunne fordele. De lokale distrikter regeres af lokale 'folketing' og styres af 'amtsborgmestre'. Begge blev for første gang i Indonesiens historie i 2004 valgt ved direkte valg.

En demokratisk revolution

Indonesien er med andre ord begyndt på et politisk eksperiment i nærdemokrati. Det internationale samfund har været stærkt medvirkende til udførelsen af dette eksperiment. FNs udviklingsprogram

(UNDP) har for eksempel bistået med både rådgivning og monitorering af implementeringen af nærdemokratiet. Men ud over internationale bureaukrater med jakke og slips, har demokratiseringen i Indonesien også været præget af en anden type figurer, nemlig lokale herskere, kaldet raja, og sultaner. Begge disse traditionelle ledere var ellers blevet udelukket fra politik i begyndelsen af 1900-tallet, da den hollandske koloniregering indførte en mere direkte kolonipolitik. I flere århundreder var de lokale konger og sultaner ellers blevet brugt flittigt af hollænderne som nyttige mellem-mænd i koloniseringen af landet. I en form for indirekte styre var det de lokale herskere, der ind-drev skatter for hollænderne. De lokale konger var også ansvarlige for at opretholde ro og orden, li-

gesom de skulle forhindre op-stand mod kolonistyret. Dette symbiotiske forhold mellem kolonimagt og lokale herskere blev dog i stigende grad en belastning for hollænderne i begyndelsen af 1900-tallet. Hjemme i Holland voksede kravet om et 'civiliseret' kolonistyre, der uddannede 'de indfødte' snarere end at udnytte dem. I tråd med datidens evolu-tionistiske samfundsopfattelse var det Hollands pligt, ja endda byr-de, at civilisere de 'indfødte', og i dette civilisationsprojekt blev de lokale herskere i stigende grad set

som en pinlig samarbejdspart-ner. Selvom se-ner forskning har vist, at lokale her-skere i stor ud-strækning var skabt af koloniregeringen, blev de i 1900-tallet set som de-spotiske, feudale under-trykkere af deres eget folk - et bevis på, at de ind-fødte ikke kun-ne styre sig selv på en ordentlig måde og derfor havde brug for bistand fra et mere civiliseret og moder-ne samfund som det hollandske.

Nye politiske vinde og sultanernes genkomst

Efter uafhængigheden i 1950 over-tog den indonesiske regering i høj grad den hollandske mistro over-for de lokale konger og sultaner. De stod i vejen for en modernise-ringsproces, der skulle udmønte sig i en stærk og centraliseret nati-on styret af en magtfuld præsi-dent. For landets to første præsi-denter, Sukarno og Suharto, som tilsammen styrede Indonesien fra 1950 til 1998, repræsenterede de lokale herskere derfor en gam-meldags form for politisk autori-tet, som der ikke var plads til i en moderne nation.

Det skulle dog vise sig, at det var de autoritære nationale lede-re, der var gammeldags og ude af trit med moderne, demokratisk nationalisme. Demokratiseringen

af indonesisk politik efter 1998 har bragt sultanerne og kongerne på banen på en måde, som ikke mange forventede blot få år tidligere! Et løseligt overslag af de lokale herskere Indonesien i dag lander på mindst 70 sultaner (med muslimsk baggrund) eller konger (med en enten kristen, hinduistisk eller animistisk baggrund). Og disse sultaner er på ingen måde ligegyldige politiske figurer. Sultanen af Yogyakarta, Hamengku Buwono den Tiende, var for eksempel en af de ledende kandidater ved præsidentvalget i 2004.

Af de cirka 70 sultandømmer, der findes i Indonesien i dag, er omkring en tredjedel kongedømmer imidlertid 'nye': de er blevet genoplivet inden for de sidste fem år efter mange års dvale. Sultanen af Kutai i den østlige del af Kalimantan (som er den indonesiske del af Borneo) er en af disse genoplyvede titler. I 1920'erne var Sultanen af Kutai en af de rigeste i Hollandsk Østindien (som Indonesien dengang stadig hed). Hans rigdom stammede fra indtægter fra olie, og han brugte flittigt sine penge på dyre speedbåde og biler. Men i 1960'erne blev sultandømmet i Kutai afskaffet af den indonesiske regering, hvis socialisme ikke var forenelig

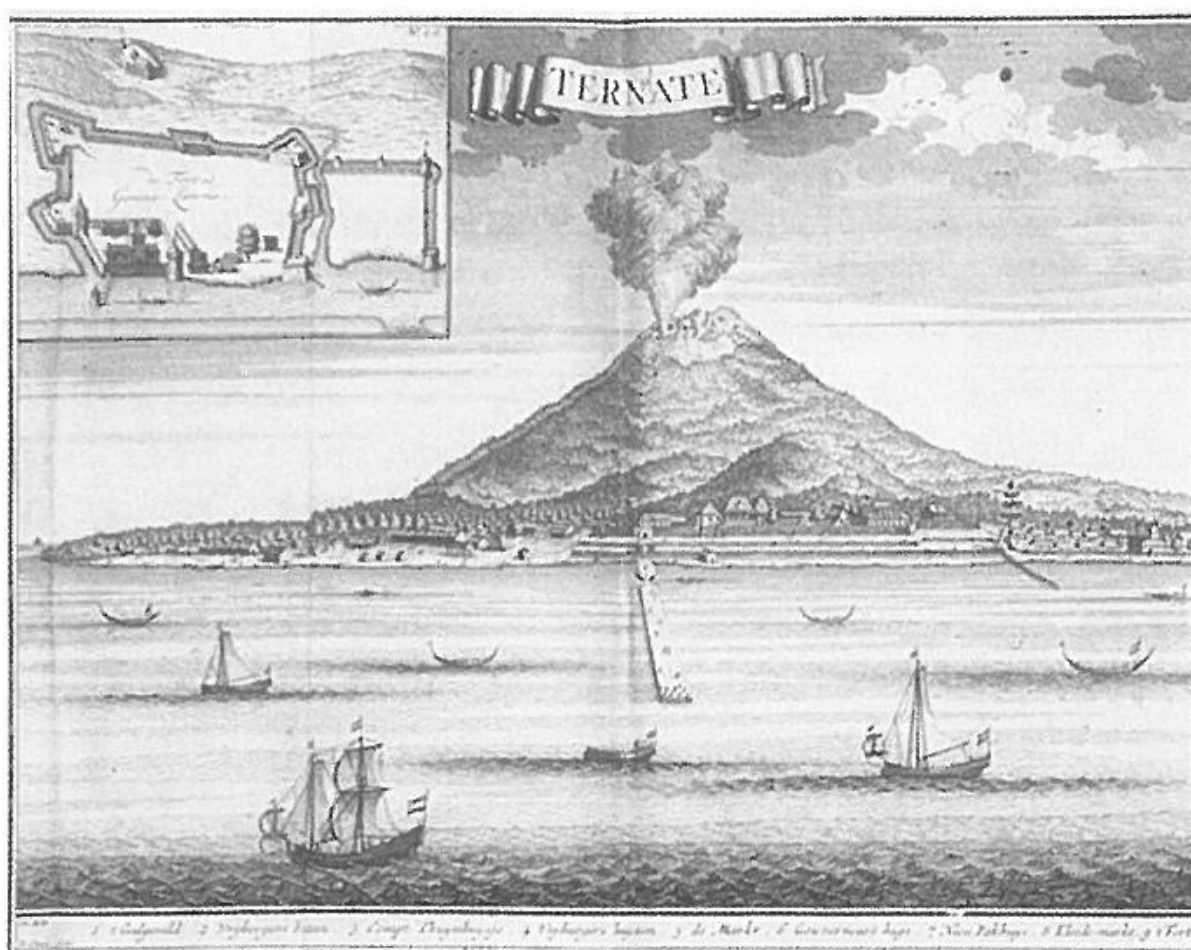
med en 'feudal' institution som sultandømmet i Kutai.

Fyrré år senere var stemningen en helt anden! Som en af de første handlinger, efter at Øst-Kalimantan opnåede selvstyre, udnævnte den lokale borgmester en ny sultan af Kutai i 2001, og med indtægterne fra olien, som stadig bliver pumpet ud af Kalimantanens undergrund, blev der bygget et prægtigt nyt palads midt i en Disney-agtig turistpark. Sultanen af Kutai var ikke sen til

Fire brødre, fire bjerge, fire sultaner

I 2002 var fireogtredivé sultaner samlet til festivalen i Kutai. Blandt dem var fire sultaner fra den nordlige del af Molukkerne. Det var første gang i mere end 500 år, at de fire sultaner var sammen. I midten af 1500-tallet var sultandømmet Jailolo blevet ødelagt af en hær fra det konkurrerende sultandømme, Ternate, bistøjet af portugisiske lejesoldater. At portugiserne overhovedet var til stede i denne

ferne del af verden, skyldtes eksistensen af krydderierne nelliker og muskat. De to krydderier kommer oprindeligt fra Molukkerne og blev i mange århundreder handlet via kinesiske og muslimske handlende til Europa for skyhøje priser. Som oprindelsessted for de dyrebare sager var ordet 'Krydderier-

Hollandsk tegning af Ternate fra begyndelsen af 1700-tallet.

at udnytte den nye politiske bevågenhed. Han blev en driftig politisk lobbyist og var vært ved Festival Kedaton Nusantara i 2002. Festivalen afholdes hvert andet år og er stor rituel begivenhed, hvor sultanerne i Indonesien samles for at tale politik og overvære opvisninger af hinandens kulturelle kunstarter.

ne' i Europa ensbetydende med eksotiske rigdomme og overflod. Det var udsigten til enorme profitter fra krydderihandel, der motiverede de opdagelsesrejsende fra Portugal, Spanien, Holland og England, som i løbet af 1500 og 1600-tallet ankom til Molukkerne, og de forsøgte gennem handelsaftaler og kolonial magt at sikre sig kontrollen over den lukrative han-

De fire sultaner fra Nordmolukkkerne samlet i 2003 til en kulturfestival for de cirka 70 sultandømmer i Indonesien. Dette var en historisk begivenhed. Det var første gang i 500 år, at de fire kunne være samlet. Foto af Parada

del. Handlen med krydderier skabte grundlaget for sultandømmernes magt, men betød også enden for sultandømmet Jailolo.

Med Jailolos ødelæggelse i 1551 blev en mytisk vigtig enhed mellem de fire sultandømmer, Ternate, Tidore, Bacan og Jailolo, brudt. En myte fortæller, at de fire sultandømmer nedstammer fra fire brødre. Deres moder var en engel, som ofte badede i en skovsø på Ternate. Her blev hun en dag iagttaget af Jafar Sadek, en rejsende fra Arabien, der nedstammede direkte fra profeten Muhammed. Jafar Sadek forelskede sig på stedet i den skønne engel og gemte hendes vinger, som hun havde lagt ved søbredden. Ude af stand til at vende tilbage til himlen og sine søskende, forblev hun i Ternate, hvor hun giftede sig med Jafar Sadek. Parret fik fire drenge, som

skabte de fire kongedømmer i Molukkerne. Derudover fik de også tre døtre, som giftede sig med udefrakommende adelige og grundlagde sultandømmerne på Sumatra, Java og Kalimantan. Det er denne historie, som ifølge lokal tro stiller de fire sultandømmer fra Molukkerne over de øvrige i Indonesien, og som mange i dag mener burde give dem en særlig politisk status.

Islam, forfædre og magi

De fire sultandømmer har en dobbelt relation til det guddommelige. Fra deres moder har de en forbindelse til himlen og de lokale ånder og forfædre. Fra deres fader har de kontakten til profeten Muhammed og til den muslimske verden. Denne kombination er grundlaget for den islamiske mysticisme, som stadig domine-

rer i Molukkerne, og hvor forfædre fungerer som porte til Allah. Ritualer for- og pilgrimsrejser til forfædrenes grave er ikke bare centrale for den lokale fortolkning af islam; de er også vigtige måder, hvorpå man skaffer sig selv magisk viden gennem meditation og spirituel omgang med ånderne. Magi er også fundamental for sultanernes politiske autoritet.

Hvert af de fire sultandømmer har residens på en af de mange små bjergrige øer i det ørige, der udgør det nordlige Molukkerne. Ordet 'Molukkerne' kommer - som kom til europæerne via arabisk - fra udtrykket Ma Loko Kie Raha, en lidt kryptisk sætning, der på en blanding af lokalsprog betyder 'De Fire Vulkaners Verden'. Udtrykket dækker over, at hver sultan siges at have en tæt spirituel relation til vulkanen, hvorfra re-

lationen tilbage til himlen er garanteret. Vulkanen eller bjerget i de fire sultandømmer er bindeleddet mellem sultanen på den ene side og forfædrene og Allah på den anden. Det siges for eksempel, at vulkanudbrud skyldes guddommelig vrede over brud på traditionel moral, og at kun sultanen kan stilne et vulkanudbrud ved at udføre en rituel rundgang rundt om vulkanen. De fire vulkaner udgør sammen den verden, et kosmos eller en symbolsk enhed, og balancen imellem de levende og de døde kan kun opretholdes så længe de fire sultandømmer eksisterer.

I den forstand har verden i Molukkerne derfor været 'i uorden' siden 1500-tallet, og den kom kun på fode igen, da en Sultan af Jailolo, Abdullah Sjah, blev kronet i 2003 efter 500 års politisk vakuum.

De politiske motiver

En politisk analyse vil umiddelbart se Abdullahs udnævnelse til sultan som inautentisk og som resultatet af en kynisk politisk beregning; en måde at ride på demokratiseringsbølgen ved at genoplive gamle og for længst uddøde sultandømmer, på samme måde som det er sket over 20 gange over hele Indonesien i det sidste halve årti. Der ville være mange gode argumenter for en sådan læsning af udnævnelsen.

Abdullah Sjah er en mand i begyndelsen af 70'erne, som er pensioneret efter en lang karriere indenfor det indonesiske militær. Han er selv opvokset på Java, og selvom hans fader stammer fra Ternate, taler han ikke lokalsproget, ligesom han ikke kender lokale traditioner. Han blev udpeget som den legitime arvtager til Jailolo trone, selvom der ikke findes

nogen klar og beviselig slægtskabsforbindelse mellem ham og den sidste Sultan af Jailolo. Abdullah blev beskikket som den sande arving til tronen af den regerende Sultan af Ternate, Mudaffar Sjah, midt i en politisk magtkamp om pladserne i parlamentet. At Sultanen af Ternate skulle have denne ret er noget, som andre i området bestrider, blandt andet fordi det jo var Ternate, som for 500 år siden raserede sultandømmet i Jailolo.

Derudover mistænker mange Mudaffar Sjah for at have skjulte politiske motiver for udnævnelsen. Kritikere hævder, at Mudaffar, der i mange år var en tro støtte af regeringspartiet og nedprioriterede sin status som sultan, nu har opdaget de politiske muligheder i sultandømmerne, og derfor forsøger at benytte autoriteten i traditionel kongemagt til at få politisk indflydelse. Baggrunden for denne politiske kovending hænger for kritikere sammen med de voldelige konflikter, som mellem 1999 og 2001 dræbte over 2000 mennesker i det nordlige Molukkerne, og som Mudaffar Sjah var involveret i. Voldelighederne udfoldede sig især mellem kristne og muslimer i området; men mange mener også, at det var den politiske kamp om posten som guvernør, som i virkeligheden lå bag konflikten. Guvernørposten var blevet etableret, da det nordlige Molukkerne fik status som selvstændig provins i 1999, og Sultanen af Ternate var en af de førende kandidater til posten. Konflikten endte med at koste Sultanen posten, og han var en overgang tvunget til at forlade provinsen, da hans politiske modstandere truede med at dræbe ham. Nu anklagede hans kritikere ham for at planlægge en

ny strategi, som ville sikre ham og hans støtter de ledende poster i det nye lokale parlament. En ny Sultan af Jailolo ville være selvskrevet til en post i parlamentet, fordi mange traditionalister i området ville stemme på en kandidat med en sultan-titel. Derfor, hævdede mange, var en Sultan af Jailolo blevet kronet netop i 2003 op til valget året efter. Hvis dette faktisk var Mudaffars plan, blev den i høj grad en succes - ikke bare for Sultanen af Ternate men for alle sultaner. Ved valget i 2004 fik samtlige fire sultaner lukrative politiske poster enten i den nationale eller det regionale parlament. Det lykkedes endda for Sultanen af Ternate også at få valgt sin kone til parlamentet.

En sådan politologisk læsning mangler dog at gøre rede for, hvordan Sultanen af Ternate og Jailolo selv forstår deres handlinger, ligesom den ikke kan forklare, hvorfor så mange folk i Molukkerne er villige til at stemme på en sultan i demokratiske valg. Udfoldelsen af begge disse problemstillinger hænger sammen med verdens magiske opbygning, når verden ses fra Molukkerne.

Magi og monarki i Molukkerne

I Molukkerne går titlen som sultan ikke nødvendigvis til den ældste søn. For at kunne blive sultan skal man bevise, at man besidder forfædrenes, åndernes og Allahs velsignelse. Derfor er selektionen af den nye sultan i sig selv en divinationsrite, der søger at diagnosticere de magiske træk hos den mest egnede kandidat. Mudaffar Sjah, der er i slutningen af 60'erne, blev selv kronet som sultan i 1986, mere end ti år efter at hans fader, Muhammad Jabir, døde.

I perioden mellem faderens død og sin kroning transformerede Mudaffar sig fra lidt af en svirrebror og drukkenbolt til en autoritativ sultan og udviste mange tegn på magisk formåen. Han kunne blandt andet få tidevandet til at gå i stå. Hans fader, Muhammad Jabir, der var sultan fra 1929 til 1975 havde samme magiske evner. Ifølge en lokal historieforståelse var Muhammad Jabir for eksempel en central figur i Anden Verdenskrig. De allierede havde således evakueret sultanen fra Ternate kort før den japanske invasion af Hollandsk Østindien og bragt ham til Australien i en dramatisk militær operation, fordi man vidste, at sultanens autoritet kunne misbruges af den japanske besættelsesmagt. Men den lokale fortolkning af denne evakuering er, at Sultan Muhammad Jabir blev kidnappet på grund af sine magiske evner, som de allierede benyttede til at vende krigslykken. Det var med andre ord Sultanen af Ternate, der havde sikret en allieret sejr under Anden Verdenskrig; noget som man fandt bevis for i General MacArthurs personlige møde med sultanen i 1945 - angiveligt for at takke for hjælpen.

De første demokrater

Dette var for mange lokale i Ternate ikke første gang, at sultandømmet havde haft verdenshistorisk betydning. Demokratiseringen af Indonesien og sultandømmernes politiske genkomst har betydet en renæssance af historieskrivningen i Molukkerne og en fornyet interesse for områdets betydning for de europæiske opdagelsesrejser. At Krydderiøerne engang indtog en vigtig plads i den europæiske verdens-

opfattelse får i denne sammenhæng stor betydning. For man mener lokalt, at de europæiske handelsrejsende i første række slet ikke kom til Molukkerne efter krydderier! Deres egentlige motiv var, ifølge lokale traditionalister, at de ville opnå kendskab til den politiske struktur i de fire sultandømmer i Molukkerne.

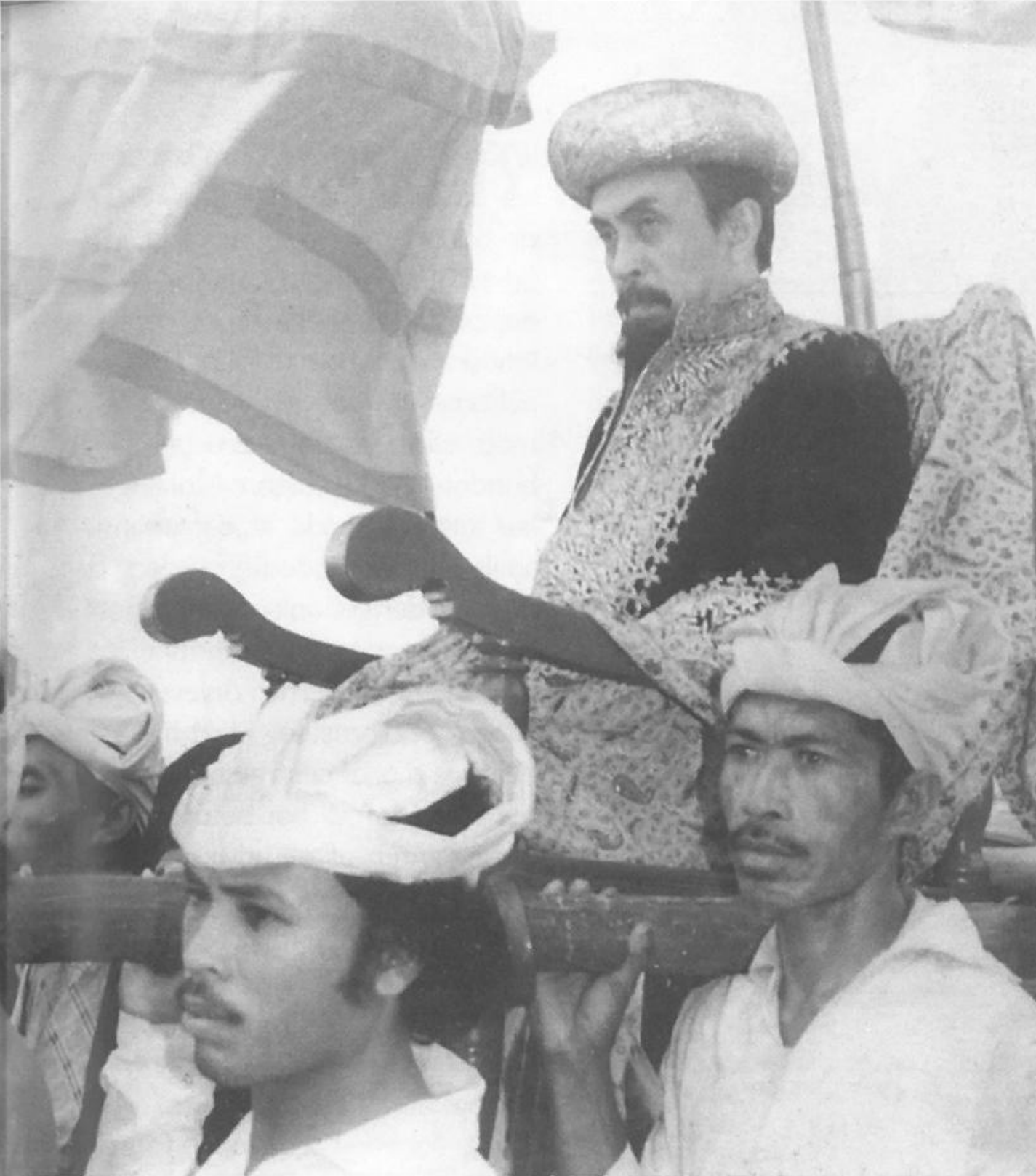
'Forstår du, Mister Nils', som en ældre man, Mahmud, forklarede mig, 'vi har jo i De Fire Bjerges Verden oprindeligt et demokratisk system.' Sultan-titlen gik således traditionelt ikke i arv, men blev givet til den bedst egnede blandt sultanens børn. Ældrerådet, som udpegede den bedst egnede, bestod af repræsentanter fra alle landsbyer i området. Dette råd tog sig af alle politiske udpegninger. 'Det fungerede som den lovgivende forsamling i dag, forstår du?'. Et andet råd tog sig af de mere direkte politiske beslutninger; mens et religiøst råd varetog religiøse og familiemæssige anliggender. 'Ser du, vi havde altså allerede i 1300-tallet et demokratisk politisk system, hvor religion og politik var skilt ad, Nils. Det var dette demokratiske system, som Columbus egentlig var ude efter at finde hemmeligheden til, da han i stedet fandt Amerika!'

For 500 år siden havde Molukkerne med andre ord et moderne, demokratisk politisk system. 'De Fire Bjerges Verden' er - for mange folk i Molukkerne - verdens ældste demokrati! Ironien for disse traditionalister er, at det var vestlige kolonimagter, som afskaffede dette system, og det var den moderne indonesiske nationalstat, som i udviklingens navn udelukkede sultandømmerne fra politisk indflydelse, fordi de blev

opfattet som feudale, gammeldags institutioner.

Måske fortolker udefrakommende sultandømmernes genkomst som en kynisk, strategisk greb for at opnå politisk indflydelse med gamle autoritative institutioner, men for traditionalisterne i Molukkerne er genskabelsen af det fjerde sultandømme i Jailolo et kosmisk tegn. Som svar på mit spørgsmål om genoplivningen af Jailolo ikke hang sammen med den nye demokratibølge, der gjorde sultandømmerne til gode politiske kort, sagde Mahmud: 'Nej, sultanernes tid er kommet, fordi Ternate er begyndelsen og navlen'. Det er derfor naturligt, at sultanerne vender tilbage for at sikre begyndelsen på en ny politisk æra.

Sultandømmernes genkomst er for folk som Mahmud ikke kyniske svar på en politisk demokratisering; det er omvendt demokratiseringen af Indonesien, der er mulig på grund af sultandømmerne. Det er med andre ord os i Vesten, der vender historien på hovedet, fordi vi tror, Vesten er verdens centrum. Når man nu ved, at Ternate er 'verdens begyndelse og navle', så er det Sultanen af Ternate, der er centrum og begyndelsen i en demokratisering. Demokratiseringen startede i Ternate for mere end 500 år siden - lang tid før Vesten havde et demokratisk system. Alt for længe har dette system ligget i dvale, men nu er tiden kommet til genindvielsen af De Fire Bjerges Verden'. Sultanen af Ternate er i en lokal forståelse den udfarende (men gemte) kraft i den demokratiske revolution i Indonesien dag, ligesom hans fader var den skjulte men udslagsgivende faktor i afgørelsen på Anden Verdenskrig.

Sultanen af Ternate krones som tronarving ved sin faders død i 1975. Foto af Parada.

Guld, den usynlige verden, og drømmen om det perfekte samfund

Disse ting er åbenlyse for de indviede i Ternate, men skjulte for en vestlig betragter, fordi vi bogstaveligt talt ikke deler samme syn. 'Her i de Fire Bjerges Verden, er verden delt i to, Nils' fortalte Mahmud mig en dag. Han fortsatte: 'Den synlige verden udgør kun fyrré procent af verden. Men bag den verden, vi kan se, er den egentlige verden. Denne verden, der tilhører Allah og forfædrene og ånderne, udgør tres procent. Vi skal alle sammen i sidste ende tilbage til denne større verden, og det er denne skjulte verden, der styrer det, der sker i den synlige verden, Mister Nils'. Det er for

eksempel den usynlige verden, der tillader en værdig sultan at tage kronen på hovedet, mens en uværdig kandidat vil dø i samme øjeblik, han tager kronen på.

Sultankronen i sig selv er magisk, og den fjerdragt, der pryder den, siges at vokse af sig selv, hvorfor den klippes hvert år i et ritual. Det er forfædrene fra den usynlige verden, der får vulkanen til at gå i udbrud, hvis traditionen overtrædes, og det er forfædrene, der viser sultanen de skjulte gulddepoter, der spontant vokser ud af jorden, når han mangler penge. Mange lokale hævder derfor, at der allerede ligger anseelige mængder guld i paladset i Ternate, og at Sultanen vil etablere en

islamisk bank på paladset, hvor han vil etablere det såkaldte guld-dinar system efter klassisk persisk mønster. I dette system vil guld være gangbar mønt, valutaen være baseret på prisen på guld, og alle lån skal være rentefrie.

Sultanen er blevet inspireret til denne ide efter samtaler med Sultanen af Brunei og af et malaysisk forslag om at genetablere det utopiske styre fra kalifernes tid kort efter profeten Muhammeds død. Forslaget kom som en reaktion på den økonomiske krise i Sydøstasien, hvor økonomien i blandt andet Thailand, Malaysia og Indonesien gik fra at være finansielle forbilleder til at være dybt forgældede på få måneder. Finansiell uforudsigelighed og griske vestlige spekulanter fik i mange asiatiske lande skylden for krisen, og ideen om den islamiske økonomi voksede op i skyggen af denne mistro overfor Vesten. Men for folk i Ternate var basis for dette nye økonomiske system den magiske forekomst af guld i Ternate undergrund.

Det nye økonomiske system skal sammen med et genetableret 'demokratisk' politisk system genskabe de gyldne tider i 'De Fire Bjerges Verden'. Denne lokale form for demokrati er for de indviede ikke bare ældre end den vestlige verdens demokratiske systemer (som nogen antyder endvidere bare er en dårlig kopi af Ternates politiske struktur, stjålet af de europæiske opdagelsesrejsende, der angiveligt kom til Molukkerne efter krydderier). De Fire Bjerges Verden har - for de indviede - faktisk også en demokratiform, der er den vestlige ver-

Mudaffar Sjah, Sultanen af Ternate, med en egyptisk gulddinar. Håbet er (med forfædrenes hjælp) at indføre en islamisk økonomi baseret på guld, som skal erstatte den kapitalistiske økonomi og forhindre finansielle kriser, som den Indonesien oplevede efter 1997.

dens overlegen, fordi det er demokrati med grobund i lokale værdier og traditioner, og disse traditioner er sanktioneret af forfædrene, ånderne og Allah!

Moderne monarker

Er sultanerne i Indonesien demokrater med forfædrenes velsignelse eller politiske opportuniste? Døm selv! I Indonesien er sagen endnu ikke afgjort, og begge fortolkninger høres ofte i den offentlige debat. At denne debat, som på mange punkter minder om diskussionen om kongehusets rolle i

moderne samfund i Europa, overhovedet foregår, er bevis på, at monarkiets globale rolle langt fra er udspillet.

Uanset om man tror på de politiske forklaringer, der ser genopfindelsen af lokale kongedømmer som et politisk instrument, eller man vælger at lytte til sultanerne og traditionalisterne i Molukkerne, der ser demokratiseringen af Indonesien som en tilbagevenden til en oprindelig form for demokrati, så hænger demokrati og sultaner tæt sammen i Indonesien.

Monarkier og deres traditionel-

le form for autoritet, som er baseret på monarkens magiske relation til ånderne og forfædrene, ser ud til at trives fint indenfor rammerne af den moderne og demokratiske nationalstat. Demokrati, nationalisme og monarki synes med andre ord at være tæt forbundne i Indonesien. Monarkier har tilsyneladende stadig politisk vitalitet i en moderne verden; ja faktisk tyder genoplivelsen af snesevis af kongedømmer i Indonesien på, at monarkierne oplever en politisk opblomstring i takt med at tidligere meget centralistiske lande demokratiseres. For befolkningen i yderkanten af et udviklingsland, tilbyder lokale kongedømmer dem en fristende fortælling om at være tæt på verdens navle - en fortælling om at være del af et skæbnefællesskab hvor lokal historie og global politik går op i en større enhed. Fordi denne fortælling indeholder et løfte om få national anerkendelse af en lokal tradition, som mange føler har fået lov til at sygne hen, og at det kan lykkes at koble moderne materialisme med traditionelle værdier, er man villig til at stemme på de 'nye, gamle' konger og give dem politisk magt. Dette er monarkiets moderne magi i Indonesien. ■

NILS BUBANDT ER LEKTOR VED AFD. FOR ANTROPOLOGI OG ETNOGRAFI PÅ AARHUS UNIVERSITET. HAN ER SPECIALISERET I KULTURELLE OG SOCIALE FORHOLD PÅ MOLUKKERNE I INDONESIAEN OG KOORDINERER FOR TIDEN EN FORSKNINGSINDSATS OM FORHOLDET MELLEM POLITIK OG RELIGION I ASIEN.

Alle fotos, Nils Bubandt

NILS BUBANDTS KOMMENTAR 2013

Den demokratisering af Indonesien, som artiklen fra 2006 beskriver, er del af et større nutidigt fænomen, nemlig etableringen af demokrati som en global politisk norm.

Demokratiopbygning er blevet et fast element af de fleste vestlige landes udenrigspolitik og udviklingshjælp. Indenrigspolitisk er det – i Danmark i hvert fald – svært at være imod 'demokrati'. Faktisk har demokrati på mange måder erstattet religion og nationalisme som det identitetsmæssige og moralske holdpunkt, som soldater fra de fleste vestlige lande bliver bedt om at kæmpe og dø for. Demokrati har for eksempel været en vigtig berettigelse for den internationale deltagelse i krigene i Afghanistan og Irak. Og mens jeg skriver denne kommentar, kan jeg på fjernsynet i baggrunden høre den danske udenrigsminister, Villy Søvndahl, fortælle Clement Kjersgaard, at den danske indsats i Mali og i Algeriet er del af den globale kamp for demokrati.

Demokrati er med andre ord blevet en global selvfølgelighed; et globalt 'doxa', som den franske antropolog Pierre Bourdieu ville sige: en ting, vi tager for givet, fordi 'det siger sig selv', hvad det betyder. Men 'siger det nu også sig selv', hvad 'demokrati' er? Artiklen om demokrati, magi og kongedømmer i Indonesien tyder i hvert fald på, at det langt fra 'siger sig selv', hvad demokrati er, eller hvad det kan være.

I lang tid har man indenfor filosofi og statskundskab forsøgt at etablere nogle klare, universelle og teoretiske rammer for, hvad demokrati indebærer (og hvad det er godt for), uden at der er kommet en klar konsensus. Udgangspunktet for en

antropologisk tilgang til demokrati er derimod en anden. En antropolog vil ikke betragte 'demokrati' som et universelt, på-forhånd-definerbart begreb, men derimod som et 'informant-begreb'. Derefter går den antropologiske metode i al sin simpelhed ud på at lytte til, hvad ens informanter fortæller en, sig selv og hinanden om demokrati. Altså: hvordan forstås 'demokrati', hvordan det bruges, og hvilke typer forskellige politiske virkeligheder er begrebet med til at etablere i en lokal kontekst? Det er præcis det, som artiklen 'Demokrati rimer på magi og demokrati' forsøger at gøre. Denne tilgang indskrives sig i en ny, men voksende gren af antropologien, nemlig det man kunne kalde en 'demokratiets antropologi'. Demokrati-antropologien forsøger at forstå - etnografisk og komparativt - hvordan globaliseringen af 'demokrati' som en global norm ender med at etablere forskellige varianter af demokrati forskellige steder i verden. I en verden hvor demokrati i stigende grad er blevet hovedbegrundelsen for at gå i krig, er relevansen af en bedre og mere nuanceret forståelse af demokratiets mange ansigter åbenlys. ■

Videre læsning:

Bubandt (2011) "Demokrati som selvfølge. Hvad kan antropologi sige om globaliseringen af folkestyret?" Tidsskriftet Antropologi, Vol. 63, 2011, p. 123-136.

I løbet af 2014 udgives endvidere et temanummer af Tidsskriftet Antropologi om 'Demokrati'. Følg temanummeret på

www.tidsskrift.antropologi.ku.dk/om_tidsskriftet_antropologi/